אל"מ אבישי

עתודת מיקוש ניידת

מה היא עתודת המיקוש הניידת?

עתודת המיקוש הניידת היא כוח הנדסה, בכל גודל שהוא, המסוגל להניח מוקשי נ"ט, תוך כדי מהלך הקרב, כדי להשפיע על מהלכיו ותוצאותיו.

מקובל להניח כי פעולת המיקוש נ"ט היא פעולה בעלת אופי סטטי, חד־פעמי, הנעשית בקרב ההגנה, בדרך כלל לא תוך מהלך הקרב, אלא בשלב ההכנות אליו וכי הנוקט בה הוא הצד המגן. התפיסה המקובלת היא כי פעולת המיקוש תתנהל עד לפתיחת קרב ההגנה ולאחר מכן מופנים כוחות ההנדסה הממקשים לפעילות מבצעית אחרת. מקובל גם להניח כי להנחת שדות מוקשים דרוש פרק זמן ארוך יחסית להכנות (במושגים של שעות), כי פעולת המיקוש מחייבת תנאים, יחסית נוחים, כמו העדר אש ארטילרית או אש שטוחת מסלול וכי מכל מקום, לא תעשה פעולת מיקוש באיזור בו מתקיימות תנועות אויב המאיימות באופן ישיר על הכוח הממקש.

עתודת המיקוש הניידת מנפצת במהות הפעלתה את העקרונות המקובלים לגבי השימוש המבצעי בשדות מוקשים נ"ט ופותחת מימד חדש לגבי השימוש במוקשים, באשר לצורות הקרב ולתנאים המבצעיים, בהם יונחו, לגבי משך זמן ההנחה הנדרש, משך ההכנות הנחוץ וכמובן היקף התוצאות אשר תושגנה. על פי תפיסה זו, פעולת המיקוש היא פעולה הנמשכת בכל צורות הלחימה — הגנה, התקפה, התקדמות ומארב. זו פעולה הנעשית בכל תנאי הלחימה — ביום ובלילה, תחת אש ארטילרית או שטוחת מסלול והיא עשויה להתחיל ממצב נייח או מצב נייד, של הכוח המניח והיא תתבצע תוך דקות מפקודה לביצוע.

תכונות המוקש הנ"ט

האמצעי הטוב ביותר להקמת מכשולים נגד שריון הוא המוקש נ"ט, וזאת בשל כמה סיבות:

- משך זמן קצר יחסית הנדרש להנחת שדה־מוקשים לעומת משך הזמן הנדרש להקמת מכשולי נ"ט אחרים, כמו למשל תעלות נ"ט, מכשולי בטון וכיו"ב.
- האפשרות להניח שדה־מוקשים בעומק וברוחב הנדרשים בקרקע מכל סוג, והנוחות להתאימו לפני השטח ולשלבו במכשולים טבעיים, ככל שהם מצויים.
- היותו של המוקש לא רק מכשול (כתעלת נ"ט), אלא גם נשק המוציא טנק מכלל שימוש לזמן ניכר ואף משמיד רכב משוריין קל יותר.
- הקושי בגילוי המוקש ובאיכונו (אף שאת גבולות השדה ניתן לאכן בנקל), עולה על הקושי בגילוי מכשולים אחרים; תכונה זו, בצירוף תכונותיו האחרות, מקנה למוקש אפקט פסיכולוגי, לגבי השריון.

תפקידי המוקש הנ"ט

השמדת טנקים אינה אלא תפקיד משני של המוקש. תפקידיו של מוקש הנ"ט בקרב הם:

- מניעת השריון התוקף מהגעה אל יעדים.
- הגבלת תנועתו של השריון בתוך שטחי ההשמדה, בטווח כלי הנשק הנ"ט, עד כדי אילוצו לנוע במבנה צפוף, שאינו מאפשר פיתוח מלוא העוצמה, ועל־ידי כך, הפיכתו פגיע יותר לאש נ"ט המיועדת להשמדתו.
- גרימת פגיעות ואנדרלמוסיה, המקלות על השמדת השריון בשעה שהוא מנסה לעבור על־פני המוקשים ללא פריצת מעברים, או כשהוא נתקל בשדה במפתיע.

ההיסטוריה הצבאית מלמדת, כי אך לעתים רחוקות הצליח כוח־מגן לעצור שריון תוקף, נחוש החלטה, בכוח נשקו בלבד. המצב שונה לחלוטין, כאשר משכיל המגן להקים מערכת מכשולים טובה, מטווחת בכלי־נשק.

שאיפתו של כל מפקד כוח המתכונן לקרב־שריון תהיה, איפוא, הפעלת יחידות ההנדסה אשר ברשותו, להכנת מערכת מכשולים לפני תחילת הקרב.

תנאי ליעילותו של שדה המוקשים הוא, שיהיה מכוסה באש כנגד כל צוות או שילוב של כוחות אויב המנסים לפרצו באותו משך זמן.

המוקש כנשק הפתעה

שדות המוקשים אותם נניח הרבה בטרם קרב, סובלים ממספר מגבלות חמורות, אשר לא תמיד אנו נותנים דעתנו עליהם: —

- אין ביכולתנו לפקח על כל השדה, לא באש ואף לא בתצפית; כתוצאה מכך אין אנו יכולים לדעת מה מצב השדות, האויב יכול לסייר בהם ללא מפריע, ואם ירצה, יכול אף להכין בהם פרצות מראש.
- האויב יאתר את כל שדות המוקשים ויצייר לו מפה מדויקת שלהם. אין זו בעיה לאויב לאתר את גבול השדות והמבנה שלהם, ולקבוע במדויק אפשרויות איגוף ואזורי פריצה. יתר על כן, מערך שדות המוקשים עשוי לתת לאויב תמונה מדויקת על הערכת המצב שלנו ותכנית הלחימה. כל שדה מוקשים, יהא עמקו אשר יהא, הינו בר־פריצה, ואין להטיל ספק, כי עוד לפני הקרב יאסוף התוקף את כל הנתונים הדרושים לו. מתוך ידיעת הסכנות הצפויות בהתקלות במוקשים, ינסה האויב לאגוף את שדות המוקשים, להימנע ממעבר דרכם ואם לא יוכל, הרי יערוך הכנות לפריצתם לפני או תוך כדי הקרב.

שדה־מוקשים הידוע לאויב, מאבד הרבה מיתרונותיו ואולי את הגדול שבהם — אין הוא מפתיע.
לשדה־מוקשים המונח תוך כדי קרב, או זמן קצר מאוד לפניו, יתרון על השדה המונח הרבה בטרם קרב. מחוסר נתונים לגביו, הנובע מחוסר יכולת לפעילות מודיעין נאותה, יופתע האויב מקיומו בעת שיתקל בו לפתע, בהיותו במבנה כלשהו, מבלי שערך הכנות מוקדמות לפריצתו. ההפתעה תגרום לאנדרל־מוסיה, אשר תקל על המגן את מלאכת ההשמדה.
ההיסטוריה הצבאית בה התנסינו גם אנו לאחרונה, מלמדת ומוכיחה בעליל, לשני הכיוונים, כי שדה מוקשים, אשר אין לגביו כל מידע מוקדם ונתקלים בו במפתיע במהלך הקרב, מהווה נשק הרסני ביותר, אשר בכוחות עצמו בלבד מסוגל לשבור התקפת אויב.

איזה שדה מוקשים תניח עתודת המיקוש הניידת?

סוג המוקש

מוקש מתאים, הינו תנאי בל יעבור להפעלת עתודת מיקוש ניידת. מוקש זה צריך להיות קל ככל האפשר, כך שהנזק שיגרום יהיה המינימלי הדרוש כדי לעצור טנק מתנועתו **ולא יותר.**
מוקש זה צריך להיות בעל רמת בטיחות גבוהה בהובלה, כך שניתן יהיה להובילו חמוש על גבי הרכב או הרק"מ, מבלי לחשוש שיופעל מטלטולי הדרך. צריך שאפשר יהיה לחמשו במהירות רבה, כדי שימנע צווארי בקבוק ומשך זמן ארוך לשלב החימוש הקיים בפעולת מיקוש רגילה ובמוקשי נ"ט מקובלים. המוקש גם צריך להיות בעל כושר הסוואה עצמית, כך שניתן יהיה להניחו על הקרקע ללא חפירה.

אמצעי ההנחה

פרט למוקש, חשוב שאמצעי ההנחה יהיו כאלה שיאפשרו הנחת מוקשים בתנאים בהם תופעל העתודה. אנו זקוקים לרכב משוריין בעל כושר עבירות ונפח הובלה. אנו זקוקים לאמצעי הנחה מכני שיחסוך עבודת ידיים הקשורה בשינוע המוקש מהרכב אל הקרקע, בהתאמת המרחק בין המוקשים על הקרקע ובמתן הגנה לצוות המפעיל.
למעשה, אנו צריכים לראות מערכת אחת, הכוללת את אמצעי ההובלה, אמצעי ההנחה, סוג המוקש והצוות המפעיל.

הנחת מוקשים על הקרקע

כאמור, דוחק בזמן יהיה מצב אופייני בפעולת עתודת המיקוש הניידת, עד שלעתים יהיה הכרח להניח מוקשים בלי להטמינם בקרקע, תוך ויתור על פעולת החפירה, שהיא „צוואר הבקבוק" המעכב ביותר את הנחת השדה. אין ספק, כי אז תרד יעילותו של השדה כמכשול, אולם עדיין יהיה ערכו רב, ביחוד בהיותו מכוסה באש, והיותו בלתי ידוע.
במקרים מעין אלה, ניתן לשפר את יעילות השדה בעזרת מספר פעולות שימנעו את גילויו המוקדם:

א. להניח את השדה במקום שבו ניתן להסתיר את המוקשים — בתוך צמחיה דלילה, או בשטח טרשי.
ב. להניח את המוקשים מוסתרים בקפלי קרקע.
ג. להסוות את המוקשים. פעולה זו תיעשה באמצעים פשוטים וזולים מאד שיינקטו **בתהליך הייצור או אחריו, לפני הגעת** המוקש לשטח ותתבסס על המוקש התקני. ההסוואה (צבע הסוואה או אמצעים אחרים) של המוקשים, תהיה בהתאם לתנאי הזירה השונים (סיני, רמת הגולן וכיו"ב). פעולת ההסוואה שתמנע את סיכויי הגילוי המוקדם של המוקש, לא תשנה את המוקש ולא תשפיע על אפשרות הנחתו בדרך המקובלת, ואף לא על אריזתו.

התוקף אינו יודע על קיומו של שדה המוקשים החדש, ולפיכך ינוע באזורו בחופשיות וללא חשש. יתר על כן, הוא ינוע תוך כדי לחימה, בתנאי תצפית קרובה מוגבלת (מדפי הרק"מ סגורים) ושימת לבו תינתן למטרות אחרות, לנשק הנ"ט, לטנקים ולמוצבים. במקרה כזה יש וודאות מוחלטת והנסיון מוכיח, שהאויב ירגיש במוקשים רק ברגע שייפגע מהם — ובכך תושג מטרת הכוח המגן.

רציפות השדה

כאשר אנו עוסקים בשדות מוקשים רגילים, התנאי הוא — שתהיה רציפות במיקוש כדי שהאויב לא יוכל לעבור בין השדות, וכבר אמרנו שלימוד מוקדם מאפשר לאויב לאתר את מבנה השדה. כאשר יש בידינו הזמן, אין כל מניעה להקים חגורות מוקשים רצופות ועמוקות, ככל שנחפוץ ונספיק. תנאי הפעלתה של עתודת המיקוש הניידת יהיו תמיד בלחץ זמן ותחת איום ישיר של האויב. בתנאים אלו, לא תוכל לשהות בשטח זמן רב, יהיה עליה לסיים עבודתה תוך דקות או במקרה הטוב ביותר עשרות דקות. לכך תהיה השפעה ישירה וברורה על כמות המוקשים שתספיק להניח ולמעשה על רוחב השטח שתוכל לחסום.
בתנאים אלה, יש לשקול האם תנאי הרציפות הוא הכרחי. לדעתי, אין תנאי זה הכרחי כלל וכלל מהסיבה הפשוטה — שהאויב אינו מכיר את השדות וברגע שיעלה על מוקשים,

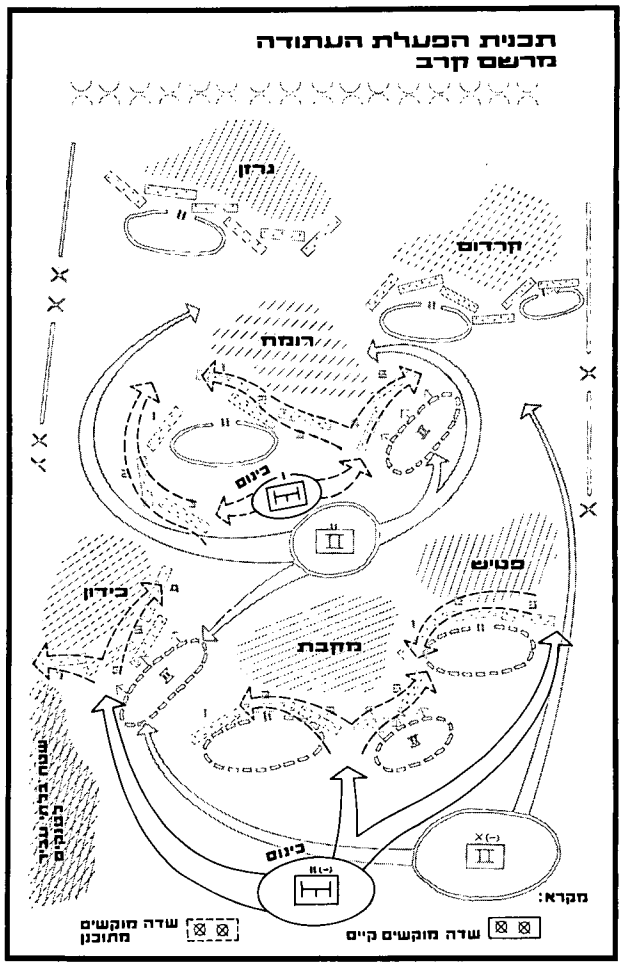

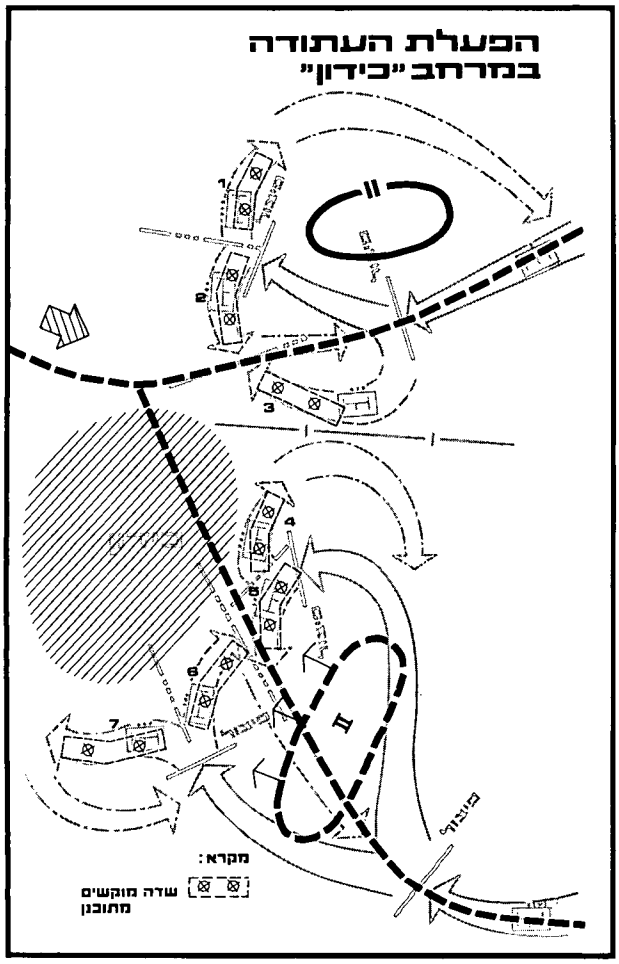

יעצור במקומו ויתייחס לכל השטח כאל ממוקש. לפיכך, נוכל להניח את חגורות המוקשים ללא רציפות, כשאנו מכסים את הפערים בשדות מוקשים דמה. תנאי הכרחי במקרה כזה הוא שרוחב הפערים בין המוקשים יהיה כזה שפלוגת טנקים או חרמ"ש לא תוכל לעבור בפער בהיותה במבנה פרוס. כך נוכל לחסום שטח רחב יותר בפחות מוקשים ובפחות זמן, כשעל חסרון אי הרציפות אנו עונים ביתרון ההפתעה.

מבנה שדה המוקשים

סימון השדה

שדה-מוקשים שיונח על ידי עתודת המיקוש הניידת, יסומן בסימון קל וברור לזיהוי. הסימון ייעשה בעזרת יתדות נמוכות ועליהן שלטי אזהרה מקובלים, וסרט צבעוני אשר יונח וייפרס מיתד ליתד. כאן ראוי לציין שניתן לסמן את שדה המוקשים רק לכיוון כוחותינו, כך שלאויב לא תהיה כל התראה על קיום השדה. סימון זה מטרתו להבטיח שכוחותינו יזהו את השדה ואילו האויב לא. אמנם יש בכך סכנה גם לכוחותינו, במיוחד בתנאים של קרב נייד ולפיכך חייב הדבר להיעשות רק על-פי שיקול של מפקד עוצבה, לפחות.

שדות מוקשים דמה

כשהזמן מצומצם ניתן להניח גם שדות מוקשים דמה. מוקשי הדמה יונחו בעיקר בפערים בלתי מכוסים במוקשים, והם חייבים להיות מכוסים באש שתמנע נסיון לפרוץ דרכם. מוקשי דמה ניתנים להנחה כשהם משולבים בשדות מוקשים חיים, הן בקו אחד והן כדי ליצור קו מיקוש שני לעיבוי המכשול.

מאין יילקחו עתודות המיקוש הניידות

באופן עקרוני תיתכנה שתי אפשרויות יסוד לבניית עתודות המיקוש הניידות ותפעולן.

א. כוחות העתודה יהיו כוחות יעודיים, אשר יוחזקו במספר רמות. אלה יהיו כוחות שיעודם העיקרי הוא להיות עתודת מיקוש ניידת. הם יהיו מצוידים בכל הציוד ההנדסי הדרוש ובמוקשים; יהיו מאומנים ומתורגלים באופן מיוחד בנושא, אף כי בעת צורך, יהיה להם יעוד משני שיאפשר להם לפעול גם בנושאים אחרים כמו למשל, התבצרות, הרמת שדות מוקשים ועוד.

ב. יהיו אלה כוחות הנדסיים רגילים, שבעת צורך ניתן יהיה לציידם בציוד המיוחד הנדרש כדי לאפשר לכוח לפעול כעתודת מיקוש.

לדעתי, הפעלת עתודת המיקוש הניידת היא משימה המחייבת תרגול רב, התמחות מקצועית גבוהה הקשורה הן בתפעול העתודה עצמה והן בשיתוף הפעולה עם כלל הכוח הלוחם. דבר זה מביא לכך שאנו חייבים לבנות כוחות מיוחדים להנחת שדות מוקשים כעתודת מיקוש ניידת. לכוחות אלה יהיו יעודים משניים נוספים, בתוקף היותם פלסי חה"נ.

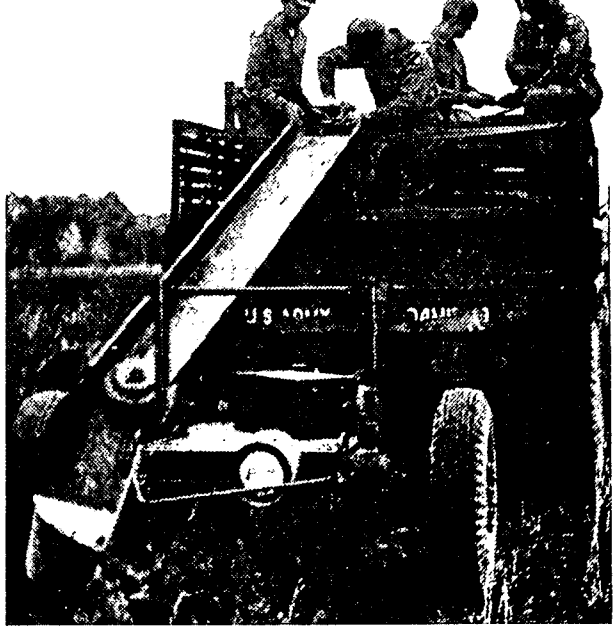

התקן אמריקני לזריעת מוקשים XM—57

כוחות עתודת המיקוש הניידת חייבים להימצא ברמות החטיבה, האוגדה ואף הפיקוד, כדי לענות על כל הדרישות שתתעוררנה במהלך הקרב. כוחות אלה יהיו חלק אורגני ממערך ההנדסה של אותו דרג ויופעלו על-ידי מפקד ההנדסה באותו דרג.

העתודה בקרב הגנה

באיזה מצבים ולאיזה משימות תופעל עתודת המיקוש הניידת?

שגיאה תהיה להניח שקיומן של עתודות מיקוש ניידות חזקות, מונע צורך לעסוק בפעולות ההכנה המקובלות לפני קרב ההגנה. עתודת המיקוש היא רק חלק מפעולת המכשול, המתחילה ברגע שהחל הכוח המגן את הכנותיו לקרב ועד לרגע שבו יוכרע קרב ההגנה.

באופן עקרוני ניתן לחלק את פעולות המכשול בקרב ההגנה ל-3 שלבים: —

- ○ התכנון.
- ○ הנחת שדות מוקשים לפני הקרב (בשלב ההכנות), ע"י כל כוחות ההנדסה המקובלים.
- ○ הנחת שדות מוקשים במהלך הקרב על-ידי עתודות המיקוש הניידות.

ברור כי מפקד הכוח המגן ישאף לסיים את מערכת המכשול עד בטרם קרב, ולשם כך יפעיל את מלוא כוחות ההנדסה שלרשותו ואף כאלה שקיבל לסיוע. אולם ללא ספק, יהיה צורך להקים מערכות מכשול חדשות תוך כדי קרב. וזאת במקרים הבאים:

- ○ הזמן שיעמוד לרשות הכוח המגן להקמת המכשולים יהיה קצר ובלתי מספיק, או היקף הכוח ההנדסי שיעמוד לרשותו יהיה קטן או היקף המכשולים יהיה גדול מאוד (מצב אופייני לשטח פתוח ועביר), או כמות המוקשים לא תספיק לכל הצרכים או, כמובן, צרופים כלשהם של גורמים אלה.
- ○ התוקף יצליח לכבוש ולהיאחז בחלק מהמערך הקדמי וינסה להמשיך הלאה לעומק, ואז יהיה צורך להקים קו הגנה עורפי או לעבות קו קיים.
- ○ התוקף „ישבש" את הערכת המצב של המגן ויתקוף מכוונים בלתי צפויים, בהם מערך המכשולים דליל או אינו קיים.
- ○ התוקף יפרוץ בגזרה שכנה ויאיים על אגפים.
- ○ עתודות הכוח המגן תופעלנה כנגד אויב תוקף ויהיה צורך לאבטח או להגן על אגפיהן.

בכל אחד ממקרים אלה יהיה צורך להפעיל את עתודת המיקוש הניידת תוך כדי קרב. עתודת המיקוש הניידת עשויה לפעול בכמה רמות. אנו עשויים להפעיל עתודות מיקוש ניידות, מקומיות, ברמת הגדוד או החטיבה, אנו עשויים לראות עתודות מיקוש ניידות ברמה האוגדתית ואף עתודות מיקוש זירתיות ברמת הפיקוד.

נטילת היוזמה בקרב ההגנה

הרצון לקחת לידיך מהר ככל האפשר את היוזמה בשעה שאתה מותקף, מחייב אותך ליזום פעולות מחוץ לזירת ההתרחשות העיקרית, מעבר לקו הלחימה או באגפיו. פעולות אלה חייבות לשבש את פעולות האויב, להשמיד כוחות ומפקדות ולהסיח כוחות המיועדים לחזית העיקרית. מטבע הדברים יוכלו כוחות כאלה להיות מבוססים על כוחות מוטסים המצוידים בנשק נ"ט קל. תגבורם של כוחות כאלה בעתודות מיקוש ניידות, מובלות מסוקים, יגביר את כוחם להשמיד את האויב בכך שהן תגרומנה אנדרלמוסיה, תשבשנה תנועותיו ותמנענה ממנו הסתערות ישירה על הכוחות האורבים, וכתוצאה מכך יגדיל את סיכויי המארב להחזיק מעמד כנגד שטיפת השריון העשויה לסכן אותו באופן פיזי.

בכל מקרה תחייב הפעלת העתודה תכנון מוקדם עוד בטרם קרב.

למעשה, יש להתייחס להפעלת עתודת המיקוש, בדיוק כשם שמתייחסים להפעלת מכות נגד בקרב ההגנה על-ידי כוחות עתודה המוקצים למטרות אלו.

אורגון ומבנה עתודת המיקוש הניידת

בניית הכוח והרכבו

בשלב ההכנות לפני הקרב, יועסק כל הכוח ההנדסי בביצוע התכנית ההנדסית להקמת המכשולים, ותוך כדי כך תתוכנן עתודת המיקוש הניידת למילוי משימותיה בשלב מאוחר יותר. תכנית הפעלתה תיקבע בהתאם להיקף המשימות הצפויות, מספר יחידות ההנדסה הקיימות וגודלן, וכמות האמצעים והמוקשים שיוכל הכוח המגן להעמיד.

הפעלת עתודת המיקוש הניידת

עם התגלות סימנים המעידים על פתיחת קרב, תרוכזנה עתודות המיקוש הניידות, מצוידות ונכונות לפעולה, בשטח ההמתנה, אשר ייקבע מראש. העתודות תופעלנה בהתאם לתכנית ערוכה מראש, אולם עליהן להיות מסוגלות לפעול גם בהתאם להתפתחויות בלתי צפויות. עתודת המיקוש הניידת תהווה כוח עצמאי ותופעל ישירות על-ידי מפקד הכוח בהתאם להתפתחויות הקרב. היא עשויה לפעול ככוח מרוכז, או להתפצל לכוחות-משנה, בהתאם לצרכים, וניתן להפעילה בנפרד, או במסגרת התקפות הנגד של הכוח המגן. בביצוע משימותיה, עשויה עתודת המיקוש להסתייע בכוחות הערוכים במוצבים, ובארטילריה, בעת סכנה הנשקפת לה מצד הכוח התוקף.

שלב א' — תכנון

○ היסוד לתכנון הפעלת עתודות מיקוש ניידות יהיה תמיד תכנית הגנה המושתתת על הערכת המצב. תכנית זו חייבת לכלול את הפרטים הבאים: —
מספר שדות המוקשים ומקומם.
סדר קדימות בהנחת השדות.
שטחים מיועדים להנחה במקרה של פריצת התוקף למרחב ההגנה.

○ התכנון המדויק יותר לגבי כל שדה בנפרד, יהווה יסוד להקצאת כוחות ההנדסה ויכלול את הפרטים הבאים: —
מקומו המדויק של השדה וגבולותיו.
כיוון השדה וצורתו.
מספר המוקשים.
הכוח הדרוש לביצוע המשימה.

○ אחר השלמת התכנון המפורט של השדות, תתוכנן הפעלת עתודת המיקוש הניידת. פרטי התכנון יכללו את הנתונים הבאים: —
הקצאת כוחות ואמצעים למשימות השונות.
קביעת שטח המתנה שיעניק אפשרויות מירביות להפעלת עתודות המיקוש הניידות, ויאפשר מקום חניה לכוח ומיקום מצבורי מוקשים.
קביעת צירי תנועה משטח ההמתנה לשטחי ההנחה המתוכננים. צירי התנועה יהיו קצרים ככל האפשר, מוסתרים מהתוקף ונוחים לתנועה. את צירי התנועה יש לקבוע מתוך התחשבות באש המגן ובכיווני ההתקפה הצפויים.
את כל פרטי התכנית יש לעבד כמסמך, אשר יכלול מפות ותשקיפים ויופץ במסגרת הפקודה הכללית.

שלב ב' — תיאום פעולות עתודת המיקוש הניידת במרחב ההגנה

א. הצגת תכניות הפעלת עתודת המיקוש הניידת לפני מפקדי הגזרות והמוצבים במרחב. על מפקדים אלה להכיר היטב את מקומם הצפוי של שדות־המוקשים ואת צירי התנועה של עתודת המיקוש הניידת.

ב. הקמת מערכת קשר בין עתודת המיקוש הניידת לבין המוצבים שבגזרתם היא עשויה לפעול. יש גם לוודא קשר על ידי תצפית בין המוצבים לשדות־המוקשים בזמן שעתודת המיקוש הניידת פועלת בהם.

ג. תכנון אפשרות של סיוע אש מן המוצבים במקרה הצורך.

ד. שילוב פעולת עתודת המיקוש הניידת בתכנית האש הארטילרית, בעיקר לצורך מתן עשן למיסוך והסתרה לצורך חילוץ.

ה. תיאום ושילוב של עתודת המיקוש הניידת בתכנון התקפות־הנגד במרחב על־ידי כוחות עתודה. ביחוד יש להדגיש כי כוח התקפות־הנגד יידע את מקומם הצפוי של שדות המוקשים, כדי למנוע כניסתו לתוכם, ומכאן החשיבות שיש לייחס לדיווח שוטף של עתודת המיקוש הניידת על הנחת שדות, ולדיווח „לרוחב" בין היחידות.

שלב ג' — ההכנות המוקדמות של עתודת המיקוש הניידת

א. יש לערוך סיורי מפקדים להכרה כללית של הגזרה ולהכרת המשימות הצפויות. בסיור להכרת המשימות הצפויות יושם דגש על הנקודות הבאות:

1. דרכי גישה משטח ההמתנה אל שדות־המוקשים.
2. מקום נקודת הפיצול של עתודת המיקוש הניידת לכוחות־משנה, לפני הכניסה לשדה־המוקשים וצירי הגישה של כל כוח־משנה עד מקום ההנחה המיועד לו.
3. מקומן המדויק של חגורות המוקשים — נקודת ההתחלה ונקודת הסיום.
4. גבול הגזרות בין כוחות־המשנה ובין חגורה לחגורה.
5. ציר נסיגה של כל כוח־משנה מנקודת סיום החגורה ועד נקודת הריכוז של כל הכוח בגמר ההנחה.
6. דרך הנסיגה של עתודת המיקוש הניידת משדה־המוקשים אל שטח ההמתנה.

יש להדגיש, כי הפעלת עתודת המיקוש הניידת עשויה להתבצע בתנאים קשים של דוחק בזמן, אש, לילה, ופיצול לכוחות־משנה קטנים. גורמים אלה מחייבים כי ייקבעו פרטי נוף ברורים שיקלו על התמצאות מהירה. ביחוד יש להדגיש זיהוי מדויק של גבול גזרות, ונקודות פיצול וכינוס.

ב. בהכנות הארגוניות של הכוח יודגשו התחומים הבאים: —
1. הוצאת המוקשים מארגזיהם, בדיקתם והכנתם להנחה.
2. הכנת הציוד ואבזרי ההנחה השונים.
3. ארגון הרכב העמוס באופן שהציוד יונח במקומות מתאימים לסדר קדימות ההורדה, לפי עקרון „יורד ראשון מונח אחרון".
4. תדרוך מדויק לכוח.
5. תרגול מוקדם של כל הכוח או של השלד הפיקודי לגבי כלל הפעולות שיש לבצע.

העתודה בהתקפה והתקדמות

משימות עתודת המיקוש

בניגוד לקרב ההגנה — בו אנו רואים בפעולת המיקוש מערכת המתוכננת מראש שהפעלת העתודה היא רק חלק ממנה, — הרי בקרב ההתקפה וההתקדמות יונחו מוקשים רק על־ידי עתודת המיקוש הניידות כשרוב משימות המיקוש אינן ניתנות לתכנון מוקדם כמו בקרב ההגנה.

מיקוש יונח בקרב ההתקפה על־ידי עתודות המיקוש במצבים הבאים:

א. במסגרת הערכות להגנה חפוזה על שטחים שנכבשו תוך ההתקפה וההתקדמות.

ב. הגנה על אגפים של הכוח המתקדם במסגרת כוחות מאבטחים שיוצבו באזורים חיוניים.

ג. חסימות צירים מרוחקים למטרות אמנעה בפני עתודות אויב המתקרבות לזירה. אמנעה זו תהיה באמצעות כוחות מוטסים במסוקים כשגם עתודת המיקוש תופעל ממסוקים.

ד. אבטחת בסיסים מוצקים ואגפים בקרבות שיין־בשין.

ה. הגנה על חניונים ודרגים בעת שהיות ארוכות.

תפעול העתודה בקרב ההתקפה וההתקדמות

אופי ההפעלה החפוז של עתודת המיקוש בהתקפה והתקדמות, יחייב מיקום נכון של העתודה בזמן תנועת הכוחות.

בדרך כלל, כאשר אגפי הכוח יהיו חשופים במידה שווה, תצטרך העתודה לנוע במרכז או לנוע כמפוצל בשני האגפים, ואז יופעל כל כוח בנפרד. במידה ואגף אחד יהיה חשוף יותר

מהאגף השני, תנוע העתודה באגף החשוף יותר. רצוי שהעתודה תנוע אחרי הכוח הקדמי, כך שניתן יהיה להכניסה לפעולה בהקדם האפשרי.

עתודת המיקוש חייבת לפעול ככוח נפרד, ללא שום קשר לכוחות פלסים אחרים שתפקידם בהתקדמות יהיה להתגבר על מכשולים. אולם לעתודת המיקוש יש להקצות כוחות מיוחדים לצורכי הגנה עצמית בשעת פעולה. כוחות אלה יכללו טנקים, מרגמות, בעיקר לצרכי מיסוך עשן והקצאת סיוע ארטילרי בשעת הצורך, לאותן מטרות. במידה ויהיה כוח שתפקידו יוגדר ככוח להבטחת אגף, תוכפף העתודה ישירות לכוח זה והוא יהיה אחראי להפעלתה.

העתודה תופעל ישירות על ידי מפקד הכוח לו היא כפופה. הפעלתה תיעשה באלחוט תוך שימוש במפות הקרב. בעיה חשובה של עתודת המיקוש בקרב התנועה היא מילוי מחדש במוקשים. מלאי מוקשים נוסף חייב להיות עמוס מראש על-גבי רכב, אשר ינוע קרוב ככל האפשר קדימה תוך התחשבות בתנאי הלחימה, עבירות השטח וצירי תנועה. את דרגי העתודה, או לפחות חלקם, ניתן להחזיק גם במסגרת דרגי המנהלה של כלל הכוח, ומפעם לפעם לשלוח קדימה חלק מהם, על-מנת למלא מחדש את בטני עתודת המיקוש.

עתודת המיקוש תהא חייבת להאזין הן לרשת המבצעים הראשית והן לרשת המודיעין, ולהאזנה לרשת זו יש לתת דגש. ההאזנה הרצופה לרשת המודיעין חייבת לתת למפקד כוח העתודה אותו פרק זמן קצר הנדרש לו להכנות אחרונות, ובעיקר לתדריך קצר למפקדי המשנה. פרק זמן זה הוא הזמן שבין העברת הידיעה ברשת המודיעין והגעתה למפקד, ובין החלטתו להפעיל את העתודה. מבחינה זו, רשת המודיעין היא בחזקת מקור פקודות ההתראה לעתודת המיקוש.

כאשר תופעל עתודת המיקוש, תנוע קדימה חבורת סיור שתכלול את מפקד העתודה, מפקדי המשנה, נווטים וסמנים, וכוח אבטחה. החבורה תנוע אל איזור ההנחה המתוכנן, כאשר כל כוח העתודה ינוע בפיקוד הסגן. חבורת הסיור תגיע ראשונה, תתכנן את המשימה, תסמן ותשלט במידת הצורך והאפשר, תקבל את העתודה בהגיעה ותנחה אותה למקומות ההנחה. פקודות תינתנה רק באלחוט, ללא שהיות והמתנות, ובגמר ההנחה תתפנה העתודה לשטח כינוס, שם תתמלא מחדש. כדי לחסוך בזמן למילוי, יהיה צורך לקדם את דרגי העתודה למקום הכינוס עוד בזמן תנועת העתודה לכיוון שטחי ההנחה. דבר זה יחייב לקבוע שטח כינוס עוד בשלב הראשוני ביותר, ולשלוח כוח ניווט שיהיה אחראי להבאת דרגי העתודה. שטח הכינוס והמילוי מחדש, חייב להיות מוסתר מתצפית האויב כדי שיאפשר לפעול בבטחון יחסי.

ההכנות הנדרשות

הבעיה העיקרית הקשורה בהכנות נובעת מהעובדה שקשה לתכנן במדויק לאיזה מטרות ומשימות תופעל העתודה. שלא כמו בקרב ההגנה, שם יש בידי העתודה לתכנן לפחות חלק ממשימותיה לעתיד וללמדן היטב מראש, הרי בקרב ההתקדמות, ניתן רק לשער מה יהיו המשימות ואת השטח ניתן ללמוד רק ממפה או מתצ"א.

כדי לכסות על פער זה יהיה הכרח לעשות את הפעולות הבאות:

- לימוד יסודי ביותר ע"ג מפות ותצ"א, של השטח בו יפעל הכוח ובכלל זה לימוד צירי התנועה לאורך ולרוחב, ניתוח העבירות הקרקעית ולימוד יסודי של מפת הקודים.
- הבנה מדויקת של התכנית המבצעית וכוונות מפקד הכוח, הכרת היעדים החיוניים והשלבים לבלימה ולחסימה.
- לימוד מדויק של האפשרויות הפתוחות העומדות בפני האויב, כיווני הגעתו ומועדי הגעה צפויים לזירת הלחימה.

יעודן של הכנות אלה הוא ליצור רקע ומכנה משותף בין עתודת המיקוש הניידת והפעילות המתרחשת בשטח, כך שהפעלתה בעת הצורך תיעשה במהירות האפשרית ללא עיכובים.

סיכום

קיום עתודת המיקוש הניידת הוא הכרח הנובע מהפער העשוי להיווצר בין כמות המכשולים הדרושה וזו הניתנת להקמה במשך זמן קצוב מחד ומהפער הכמותי שבין האויב לכוחותינו מאידך. פער זה גדול במיוחד בקרבות הגנה, חסימה ומארב. העתודה תאפשר למשתמש בה, להקים באופן מושכל מערכת מכשולים חדשה, בכל עת שיידרשו ותאפשר לו לספוג התקפות שריון, לא רק בשריונו אלא גם בפלסיו, ועל-ידי כך תגדיל את סיכוייו לנצח בקרב.

יתר על כן, העתודה מעניקה למפקד מימד נוסף בעל חשיבות עצומה — ההפתעה.

את עתודת המיקוש ניתן וצריך לקיים בכל הרמות, החל מרמת הגדוד להפעלה מקומית, וכלה ברמה הפיקודית. כדי שנוכל להפעיל עתודות מיקוש, עלינו להצטייד באמצעים מתאימים, לארגן ולבנות כוחות מיוחדים, לאמנם אימון יחידתי ולתת דגש לאימון המשולב במסגרת צוות הקרב.

כבר כיום, אנו עדים לשכלולים טכניים, אשר יוכלו להקנות לעתודת המיקוש יעילות רבה לאין ערוך מזו הקיימת כיום. השימוש במסוקים והיכולת להניח מוקשים ישירות מהמסוק וכן האפשרות של זריעת מוקשים מן האויר, מגדילים את אלמנט ההפתעה, בכך שהם מאפשרים לנו לפעול במימד השלישי ולדלג מעל האויב וכן בכך שהם מקצרים באופן משמעותי את הזמן הנדרש לביצוע.

אמצעי חדש, מהפכני בסוגו, הוא מצרר המוקשים, הנורה באמצעות רקטות, המפותח כיום בגרמניה. באמצעות נשק זה, ניתן למקש שטחים נרחבים הנמצאים במרחק של עשרות קילומטרים ולחסמם באופן מוחלט בפני תנועות אויב. מיקוש זה מאפשר למשתמש בו להניח שדות מוקשים שתפקידם אופרטיבי ומערכתי ולא רק טקטי והגנתי. הוא מאפשר להגיב בפרק זמן קצר ביותר על שינויי הערכות ותנועות אויב ללא כל הסתכנות מיותרת הכרוכה בפעילות העתודה.

כדאי שנזכור ונדע — בקרבות השריון הכבדים שנערכו בעבר בקשת קורסק, היה המיקוש אחד הגורמים הנכבדים שהביאו לשבירת המתקפה הגרמנית; מאז פיתח הצבא הסובייטי את דוקטרינת עתודת המיקוש לממדים מפתיעים בתוצאותיהם. גם בזירת הלחימה שלנו, ובמיוחד במלחמת יום-הכיפורים נוכחנו ביעילותו של נשק זה ואין בכך פלא. צבאות ערב ניזונים הן בתורה והן באמצעים מהצבא הסובייטי, ואין להטיל ספק בכך שהטמיעו בתודעתם תורה זו, בעיקר מתוך חששם מהשריון הישראלי. אנו נימצא תמיד בפער כמותי ביחסי כוחות עם אויבינו וחובתנו לנצל כל אמצעי, במיוחד כשהוא זול, לשינוי פער זה. הבה נלמד מנסיונם של אחרים. ■